HebrewBooks.org ©Moznaim Publishers. No commercial use allowed.

הרי מושבע ועומד עליו מהר סיני אלא כי הא דאמר רבא [א] שבועה שאשתה וחזר ואמר הריני נזיר אתיא נזירות חיילא על שבועה ורבנן נמי הא מיבעי ליה לאסור יין מצוה כיין רשות א"כ לימא קרא מיין מאי ושכר שמעת מינה תרתי ור"ש היינו טעמא דכתב שכר לאלופי שכר שכר למקדש דכתיב [1] יין ושכר אל תשת אתה ובניך אתך מה גבי נזיר [ב] יין הוא דליתסר אבל שאר משקין לא אף גבי מקדש נמי יין הוא דליתסר אבל שאר משקין המשכרין לא ולאפוקי מדר' יהודה א)דתניא ב)ר' יהודה אומר [ג] אכל דבילה קעילית ושתה דבש וחלב ונכנס למקדש חייב איבעית אימא ר"ש לית ליה איסור חל על איסור ג)דתניא ר"ש אומר האוכל נבילה ביום הכפורים פטור ולרבנן נמי הכתיב [2] מכל אשר יעשה מגפן היין אמרי לך רבנן התם [ד] לימד על איסורי נזיר שמצטרפים זה עם זה ור"ש לית ליה צירוף ד)דתניא ר"ש אומר (א) כל שהו למכות לא אמרו כזית אלא לענין קרבן: **מתני'** [ה] הריני כשמשון כבן מנוח כבעל דלילה כמי שעקר דלתות עזה כמי שנקרו פלשתים את עיניו הרי זה נזיר שמשון: **גמ'** למה לי למיתנא כל הלין צריכי דאי אמר הריני כשמשון הוה אמינא שמשון אחרינא קמ"ל כבן מנוח ואי תנא כבן מנוח הוה אמינא איכא דמיתקרי הכי קמ"ל כבעל דלילה וכמי שנקרו פלשתים את עיניו: **מתני'** [ו] מה בין נזיר עולם לנזיר שמשון נזיר עולם הכביד שערו מיקל בתער ומביא שלש בהמות ואם נטמא מביא קרבן טומאה נזיר שמשון הכביד שערו אינו מיקל ואם נטמא אינו מביא קרבן טומאה: **גמ'** נזיר עולם מאן דכר שמיה חסורי מיחסרא והכי קתני האומר הריני נזיר עולם הרי זה נזיר (ב) מה בין נזיר עולם לנזיר שמשון נזיר עולם הכביד שערו מיקל בתער ומביא שלש בהמות ואם נטמא מביא קרבן טומאה נזיר שמשון הכביד שערו אינו מיקל בתער

ואינו

א] **והרי מושבע ועומד** ב] **עליו מהר סיני הוא.** דכתיב ה) זכור את יום השבת לקדשו זוכרהו על היין אין לי אלא בכניסתו ביציאתו מנין ת"ל כו' ו) (פסחים דף קו.) וקי"ל ז) דנשבע לבטל את המצוה פטור דלא אתיא שבועה ומבטלה מצוה. וא"ת הא תנן (נדרים דף טז. שבועות דף כה.) חומר בנדרים משבועות שכן הנדר חל על דבר מצוה כדבר הרשות דאיש כי ידור נדר לה' כתיב ח) אפילו במידי דלה' ג] נמי לא קשיא דהא לא הוי אלא כגון דאמר ישיבת סוכה עלי דאוסר אותה עליו ואין מאכילין את האדם דבר האסור לו אבל אם אמר קונם שלא אשב בסוכה אין בדבריו כלום והכי מסקינן לה בנדרים בפרק ואלו מותרין (דף טז:): **אלא כי הא דאמר רבא שבועה שאשתה וחזר ואמר הריני נזיר אתיא נזירות חיילא על שבועה.** והיינו דקאמר לאסור יין מצוה דנשבע לשתות כיין הרשות. וכי תימא מאי שנא נשבע מפי עצמו מנשבע מהר סיני הכי אמרינן ליה בהדיא במס' שבועות (דף כט.) שבועה שאוכל ככר זו וחזר ואמר שבועה שלא אוכלנה על הראשונה חייב משום שבועת בטוי ועל השניה חייב משום שבועת שוא והתם מפרש טעמא ומיהו איכא לן למשמע מינה ד]דקאמר חייב על השניה א] אע"ג דהוי נשבע לבטל את המצוה דנזירות נמי חיילא אהאי דנשבע לשתות יין: **מאי ושכר ש"מ תרתי.** לאסור יין מצוה כיין הרשות וכי לא נדר נמי אלא מחד מינייהו דהוי נזיר מכולהו: **אף גבי.** כהן הבא למקדש כי שתה יין הוא דליתסר אבל כי שתה שאר מילי דמשכרין לא ולאפוקי מדר' יהודה כו': **קעילית.** שם מקום: **איבעית אימא.** היינו טעמא דר"ש דאמר אינו חייב בנזירות עד שיזיר מכולן בסתם דאמר הריני נזיר דר"ש לטעמיה דלית ליה איסור חל על איסור וה"נ כי אסר עצמו מן החרצנים ומן הזגין ה]וחיילא עליה נזירות לא אתי אידך פלגא דתגלחת וטומאה ה)וחיילא עילויה אי נמי כי הזיר עצמו מן היין לא אתי איסור תגלחת וטומאה וחייל אאיסור יין לשווייה נדר גמור: **ומנא תימרא דר"ש לית ליה איסור חל על איסור דתניא ר"ש אומר האוכל נבילה ביום הכפורים וכו'.** דלא אתי איסור יום הכפורים וחייל אאיסור נבילה דלא אמרינן מיגו דאתא יום הכפורים ואיתוסף איסורא לגבי שאר מילי איתוסף נמי לגבי נבילה. ור"ש לטעמיה דאמר במסכת כריתות (דף כג.) דאפילו איסור חמור לא אתי וחייל על איסור קל והכי ו]פרישנא לה במסכת ז][יבמות] (דף לג:) ובמסכת שבועות (דף כד.): **לימד על כל איסורי נזיר שמצטרפין זה עם זה.** לכזית שאם לא אכל בין חרצן וזג אלא כזית בלבד חייב מלקות: **ור"ש.** דלא דריש ביה האי טעמא אלא עד שיזיר ח]כו' אזיל לטעמיה דלא מצריך ליה האי קרא משום צירוף דלר"ש לית ליה צירוף דקסבר ר"ש אפילו לא אכל אלא כל שהוא חייב דעובר בלאו האמור בו מחרצנים ועד זג לא יאכל ט) דתניא ר"ש אומר כל שהוא למלקות ט]לא אמרו שיעור אכילה לכזית אלא לענין קרבן ולענין שאר איסורין שחייבין על י]שגגתו חטאת כגון חלב ודם וחמץ בפסח אבל גבי נזיר כי עבר על נזירותו ואכל זג או חרצן דמילקא הוא דלקי ולא הוי חייב קרבן בכל שהוא מחייב ולא בעינן ביה צירוף הלכך הואיל ולא מיצטריך כ] משום צירוף ל]מייתר ליה קרא להכי טעמא דאינו חייב עד שיזיר מכולן: **מתני' הריני כשמשון**(ג) מ]**או כבן מנוח או כבעל דלילה.** או שלא אמר כבעל דלילה אלא אמר כשמשון או כבן מנוח כמי שעקר דלתות עזה או שלא אמר דלתות עזה אלא אמר כשמשון כבן מנוח כמי שנקרו פלשתים את עיניו: **הרי זה נזיר שמשון.** צריך לנהוג בעצמו בנזירות שמשון. ולקמן מפרש היכי הוי: **גמ' דאי אמר כשמשון.** ותו לא ה"א שמשון אחרינא קאמר להכי אמר כבן מנוח ואי הוה אמר נמי כשמשון כבן מנוח בלבד ה"א איכא איניש אחרינא דאתקרי נמי הכי או בן מנוח או שמשון בן מנוח לה"ק בהדייהו כבעל דלילה או כמי שנקרו פלשתים את עיניו או כמי שעקר דלתות עזה דמיגליא מילתא דלא הוה אחרינא: **הריני נזיר עולם הרי זה נזיר.** נ]כל ימי חייו דכי אמר הריני נזיר עולם משמע דנזירות קבל עליו עד עולם ס]לפיכך כיון שהגיע לל' יום שיש לו כובד שיער מיקל בתער ע] ומגלח כל ל' ול'(ד): **ומביא.** לכל תגלחת ותגלחת ג' בהמות חטאת ועולה ושלמים כמו שנאמר בענין [במדבר ו]: **ואם נטמא מביא קרבן טומאה.** כבש בן שנתו לאשם ושתי תורים או שני בני יונה. אבל המקבל עליו נזירות שמשון הרי זה נזיר עולם ולעולם אינו מיקל בתער: י) **ואם נטמא אינו מביא קרבן טומאה.** שכן מצינו בשמשון שנטמא למתים כדמפרש לקמן [ע"ב]:

כ) **עד שיזיר מכולן.** או יאמר סתמא דמשמע כל מילי דנזירות קיבל עליה ואם בא לפרש חרצן וזג צריך לפרש כולם גם תגלחת וטומאה: **מכל אשר יעשה מגפן היין.** אלמא דמכולהו צריך להזיר וא"ת ואכתי תגלחת וטומאה לא שמעינן וי"ל כיון דגלי לן ביין ה"ה שצריך לקבל גם תגלחת וטומאה ונפקא לן מלישנא דקרא מכל: **מיין ושכר יזיר.** משמע אפילו בחד הוי נזיר דהא כבר כתיב מכל אשר יעשה מגפן למה לי למיכתב מיין ושכר אלא לאשמועי' דאפי' לא נדר כי אם בחד מהני דחייל נזירות עליו ואפילו כשבא לפרש דהכא חרצן וזג לא כתיבי: **לאסור יין מצוה כיין הרשות.** כלומר מקרא יתירא דמיין ושכר יזיר: **מאי היא קידושא ואבדלתא מושבע ועומד מהר סיני הוא.** דקדוש היום דאורייתא ואיך תחול עליו נזירות וקשה דאדרבה להכי איצטריך קרא מיותר לומר דחייל עליה נזירות ועוד קשה מאי משני בתר הכי כגון שנשבע לשתות וחזר ונדר בנזיר דאתיא נזירות וחייל אשבועה מ"מ תקשי לו הרי מושבע ועומד מהר סיני כלומר דאין מושבע ועומד גדול מזה שנשבע לשתות ועוד קשה דקדוש היום [1] לאו דאורייתא הוא דנהי נמי דכתיב זכור ודרשינן זוכרהו על היין אסמכתא הוא ט) לכ"נ לר"ת דגרסינן בתמיה וכי מושבע ועומד מהר סיני כלומר ל"ל קרא מיותר לאסור יין מצוה וכי מושבע וכו' דנהי דקידוש היום דאורייתא על היין לאו דאורייתא ב] דזוכרהו על היין אסמכתא והשתא משני כגון שנשבע לשתות וקמ"ל קרא יתירא דחייל עליה אע"ג שנשבע לשתות ל): **לאלופי** למקדש. מהכא (ה) ואינו חייב למקדש אלא איין ושכר ולאפוקי מרבי יהודה כו': **ר"ש לית ליה איסור חל על איסור.** פירוש בעלמא כדתניא כו' ואי לאו קרא הכא ה"א היכא דנשבע שלא לשתות ושוב הזיר בנזיר ושתה ביין לא חייב אנזירות קמ"ל קרא יתירא דמיין ושכר דאם נשבע שלא לשתות כוס זה ונדר בנזיר ועבר ושתה הכוס דלקי תרתי משום שבועתא ומשום נזירות ולא תימא כדקאמר רבא לעיל שבועה שאשתה אלא תוכל לתרץ אפילו שבועה שלא אשתה כדפירשתי: **ורבי שמעון לית ליה צירוף.** כלומר אין צריך יתור לצירוף דאפי' בשאר איסורים כחלב ודם מחייב בכל שהו ולא אמרו כזית אלא לקרבן והכא לא שייך צירוף לקרבן שקרבן נזיר אינו בא על ששתה יין אלא מלקות והקרבן בא על השלמת נדרו: **מה בין נזיר שמשון לנזיר עולם.** וא"ת שאלה איכא בינייהו דנזיר שמשון ליתא בשאלה ונזיר עולם איתא בשאלה כדאי' בפ' בתרא דמכות (דף כב.) גבי חורש תלם אחד וי"ל מילתא דליתא בנזירות לא קתני ואם ישאל על נזירות אז לא הוי נזיר וה"ק מה בין נזיר שמשון כו' כששניהם נזירין: מ)**בשמשון כבן מנוח כבעל דלילה.** אבל כשמשון לחודיה או כבן מנוח לחודיה לא סגי עד שיאמר שלשתן כדמוכח בגמ' מכאן ואילך גריס ר"ת וכמי שעקר דלתות עזה בוי"ו וכמי שנקרו פלשתים את עיניו דאו או קאמר כלומר או שיאמר כמי שעקר או כמי שנקרו כו' ג] דאי אמר כבעל דלילה לחוד או כמי שעקר דלתות עזה לחוד או כמי שנקרו פלשתים את עיניו לחוד דהוי נזיר שמשון דהא ליכא למיטעי: **נזיר עולם מיקל.** ולא מגלח לגמרי כאבשלום שלא גלח לגמרי שהרי נתלה בשערו: **ומביא** ג' בהמות. בשעה שמיקל הלכה למשה מסיני ואסמכתא מאבשלום דאמר אשלם נדרי חטאת עולה ושלמים כנזיר טהור: **קרבן טומאה.** שתי תורים ואשם:

קרבן

עין משפט נר מצוה

יח א מיי' פ"ז מהלכות נזירות הלכה יא סמג לאוין רנ:

יט ב מיי' פ"ה מהל' נזירות הלכה א סמג שם:

כ ג מיי' פ"א מהלכות ביאת מקדש הל' ב סמג לאוין שם וע"ש בכ"מ:

כא ד מיי' פ"ה מהל' נזירות הלכה ג:

כב ה מיי' פ"ג מהל' נזירות הלכה טו סמג לאוין רמג:

כג ו מיי' שם הלכה יב:

תורה אור השלם

1. יַיִן וְשֵׁכָר אַל תֵּשְׁתְּ אַתָּה וּבָנֶיךָ אִתָּךְ בְּבֹאֲכֶם אֶל אֹהֶל מוֹעֵד וְלֹא תָמֻתוּ חֻקַּת עוֹלָם לְדֹרֹתֵיכֶם:
ויקרא י ט

2. כֹּל יְמֵי נִזְרוֹ מִכֹּל אֲשֶׁר יֵעָשֶׂה מִגֶּפֶן הַיַּיִן מֵחַרְצַנִּים וְעַד זָג לֹא יֹאכֵל:
במדבר ו ד

מוסף רש"י

אתיא נזירות חיילא על שבועה. ואין זה בכלל מושבע מהר סיני לומר שלא לחול עליו נזירות מדין כולל, אחר שהוא הוא שחידש חיובו על עצמו ועיקר האיסור לא מסיני בא ולא מהר חורב הופיע, וכיוצא בזה נזירות חלה עליו מדין כולל (מאירי בשמו, עי"ש שתמה ע"ז). **קעילית.** שם מקום (יומא עו.) אכל דבילה קעילית, הגדילה באותו מקום ומשכרת כיין (בכורות מה:). **דבש.** מי"ד בלע"ז, מים ודבש שלוקין ביחד (שם). **חייב.** מלקות, כר' יהודה מוקמינן לה בפרק אמרו לו בכריתות (יג:) דקאמר התם על שאר משכרין באזהרה דאל תשת (בכורות מה:) ובכהן עסקינן (סנהדרין עא.). **ר"ש לית ליה איסור חל על איסור.** וכי אמר הריני נזיר מן החרצנים חל עליה חצי נזירות, וכי הדר ואמר מן התגלחת ומן הטומאה לא אתי חצי נזירות דתגלחת וטומאה וחייל אחצי נזירות דחרצנים וזגים, דאין איסור חל על איסור, הילכך אינו חייב עד שיזיר מכולם בבת אחת, דאמר הריני נזיר סתם (ראמ"ה בשמו). **האוכל נבילה ביום הכפורים פטור.** מכרת, דלא אתי איסור יום כפורים ומיחל אאיסור נבלה דקדים, אם נתנבלה מערב יום כפורים הרי קדם איסור נבלה, ואם נתנבלה ביום כפורים אפילו הכי אסורה היתה עליו מבערב משום אבר מן החי (קדושין עז: ובעי"ז פסחים לו. וכריתות כג.) **ושוגג** פטור מחטאת (פסחים לו.). **כל שהוא.** בכל האיסורין, **למכות.** בהתראה, **לא אמרו כזית.** הלכה למשה מסיני, **אלא לענין קרבן.** דשגגת כרת (שבועות כא: ובעי"ז מכות יז.) ובאכילה כל שהוא עובר בלאו (מעילה יח.).

מסורת הש"ס

א) [כריתות מסיק הש"ס כמאן אזלא הא דתניא אכל דבילה כו' כמאן כר' יהודה וגם בבכורות לא הביא הך דר' יהודה אומר וע"ש ברש"י ולע"ק ובתוספתא דכריתות פ"א תניא ר' יהודה אומר על היין במיתה ועל המשכרין באזהרה לפיכך אם אכל דבילה קעילית או שתה חלב ודבש הרי זה לוקה ארבעים], ב) [יומא עו.] סנהדרין ע: שבועות כג. כריתות יג: [בכורות מה:], ג) שבועות כד. פסחים לו. קדושין עז: [כריתות כג.], ד) [מעילה יח.] מכות יז. שבועות כא:, ה) [שמות כ], ו) [בפסחים ליתא וגם בשאר דוכתי לא נמצא עי' במגיד משנה ריש פ' כ"ט בהל' שבת ובמגדול עוז שם], ז) [שבועות כז.], ח) [במדבר ל], ט) [במדבר ו], י) [שייך לע"ב], כ) מכאן עד ד"ה מאי היא שייך לעיל ג:, ל) [ועי"ע תוס' פסחים קו. ד"ה זוכרהו וכו' ועוד מצינו למימר כו'], מ) שייך קודם ד"ה מה,

נוסחת הריב"ן

א] והא: ב] תיבת עליו ליתא בכ"י: ג] דלה' הוא נמי: ד] מדקאמר: ה] חיילא: ו] פרישית: ז] (כתובות): ח] מכולן: ט] ולא: י] שגגתן: כ] אצטריך חרצנים משום: ל] דמייתר: מ] הריני כשמשון (או) כבן מנוח (או) כו' כשמשון (או) הני תיבות או ליתא בכ"י: נ] (כל ימי חייו) ליתא בכ"י: ס] לפיכך כיון שהכביד שערו כלומר כיון שהגיע כו': ע] בתער הס"ד ומה"ד מגלח כל ל' ול' ומביא כו' והד"א:

הגהות הב"ח

(א) גמ' דתניא ר"ש אומר כל שהוא. נ"ב ע"ל סוף דף ל"ז ודף ל"ח: (ב) שם הרי זה נזיר עולם מה בין: (ג) רש"י ד"ה הריני כשמשון כבן מנוח כבעל וכו' אמר כשמשון כבן מנוח כצ"ל ותיבת או נמחק ג' פעמים: (ד) ד"ה הריני נזיר עולם וכו' כל ל' ול' ומביא הד"א: (ה) תום' ד"ה לאלופי למקדש מהכא דאינו חייב:

גליון הש"ס

תוד"ה מאי היא וכו' לכ"נ לר"ת. עי' סוטה דף לג ע"א תוד"ה ק"ש:

הגהות מהר"ב רנשבורג

א] רש"י ד"ה אלא כי הא דאמר רבא וכו' אע"ג דהוי נשבע לבטל את המצוה. נ"ב עי' על כוונת רש"י בזה אורח מישור בשם שו"ת אלשיך סי' קג כדי לסלק ממנו השגת חות יאיר סי' יא: ב] תום' ד"ה מאי היא קידושא ואבדלתא וכו' דנהי דקידוש היום דאורייתא על היין לאו דאורייתא. נ"ב עיין ראב"ן דף קמג ע"א: ג] ד"ה כשמשון וכו' דאי אמר כבעל דלילה לחוד. נ"ב עיין תוספות יו"ט ואורח מישור:

הגהות התוספות

1. נ"ל דקדוש היום על היין.

פי' הרא"ש

אלימא קדושתא ואבדלתא מושבע ועומד מהר סיני הוא דכתיב זכור את יום השבת לקדשו ודרשינן בערבי פסחים זכרהו על היין. וקשה נהי דקידוש הוי דאורייתא כדאי' בברכו' נשים חייבות בקידוש היום דבר תורה מיהו קידוש על היין לאו דאורייתא דמקדשין על הפת במקום שאין יין והאי דדריש זכרהו על היין אסמכתא בעלמא הוא. ועוד אבדלתא מאי איכא למימר ע"כ לאו דאורייתא הוא. ועוד מאי קאמר אלא כי הא דאמר רבא שבועה שאשתה וכו' ואמאי חזר בו מקדושא ואבדלתא כי היכי דחל נזירו' על שבועה ה"נ חל על מצות קידוש. ונ"ל דהא ל"ק דלהך פירושא לא גריס אלא

פי' הרא"ש (המשך)

וה"ג כי הא דאמר רבא כלומר כי היכי דאמר רבא דנזירו' חלה על שבועה ה"נ חלה על מצות קידוש. ור"ת גריס קדושא ואבדלתא מושבע ועומד מהר סיני הוא בתמיה ואמאי צריך קרא למימר שנזיר נאסר ביין קידוש והבדל': ואיבעית אימא ר"ש לית ליה איסור חל על איסור פר"ת ומשכר יתירא שמעינן ליה דנזיר ששתה יין בי"ה אין חייב משום י"ה דלא אתי איסור י"ה וחיילא אאיסור נזיר. ומהכא יליף ר"ש בכל דוכתא דאין איסור חל על איסור דהכי משמע פשטא דקרא מיין ושכר יזיר ה"ק משום נזיר חייב על יין ושכר ולאו משום איסור אחר דלא אתי איסור אחר וחייל עלויה. וקשה דבפ' כל הבשר דריש שמואל דאין איסור חל על איסור מקרא דומתו בו כי יהללוהו ודריש הכא מיין ושכר דגבי נזיר חל איסור על איסור דאם אמר שבועה שלא אשתה יין ואמר הריני נזיר אתיא נזירות וחיילא אשבועה ולוקה שנים דהכי משמע פשטא דקרא: